

Asia: VN/32974/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista

Lausunnonantajan lausunto

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuen kokonaisuudistus tarpeellinen?

Ja. Den nuvarande modellen är byråkratisk och arbetsdryg för lärare vilket kan tänkas minska tiden de har att ägna sig åt planering av undervisningen, och därmed försämra undervisningens kvalitet. Dessutom fattar det nuvarande trestegsstödet beslut om vilken nivå av stöd som behövs, men fastställer inga konkreta stödåtgärder. Systemet behöver vara nationellt enhetligt och kriterierna för stöd behöver tydliggöras så att alla elever har lika möjligheter till stöd oavsett boningsort. Stödet behöver vara jämlikt och tillgängligt för alla, och ska vara av förebyggande natur.

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuelle määritelty kokonaisrakenne tarkoituksenmukainen?

Vid en första anblick verkar strukturförändringen ändamålsenlig. Förändringen förväntas medföra positiva effekter i form av bland annat förenkling av systemet från tre till två stödnivåer, vilket förenklar systemet både för lärare och elever. Den eftersträlvade minskade administrativa bördan frigör framförallt tid för lärare att fokusera mer på direkt undervisning och stöd till eleverna.

Samtidigt innebär färre nivåer av stöd att det finns en risk att fler elever kommer att placeras i kategorin elevspecifika stödåtgärder, vilket kan överbelasta resurserna och därmed minska effektiviteten i stödet. Dessutom finns det ingen mellannivå kvar för dem som behöver mer stöd, men inte nödvändigtvis specialundervisning.

Ett ökat fokus på tidiga och förebyggande åtgärder kan bidra till att inlärningssvårigheter identifieras och åtgärdas innan de eskalerar, vilket i sin tur förbättrar elevernas övergripande lärande och välbefinnande. En enhetlig och tydlig stödsystemstruktur säkerställer att alla elever får samma möjligheter till stöd, oavsett var de bor, vilket minskar regionala skillnader i stöd kvaliteten.

Trots enhetliga nationella riktlinjer finns det en risk att implementeringen kan variera beroende på regionala resurser och kapaciteter, vilket kan leda till ojämlikheter. Strukturförändringens ändamålsenlighet är således omöjlig att bedöma i detta skede, då vi ännu inte vet de verkliga effekterna av förändringen.

Onko ennakoivia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Förslagen till bestämmelser om proaktiva stödåtgärder är delvis, men inte helt ändamålsenliga.

Medan proaktiva stödåtgärder hjälper att identifiera och åtgärda inlärningssvårigheter innan de eskalerar, och därmed gynnar elevers lärande och välbefinnande, är tillämpningen oklar. Proaktiva stödåtgärder är eftersträvansvärda, men de behöver konkretiseras för att säkerställa enhetlighet i hela landet. För tillfället är det oklart hur dessa implementeras i praktiken. Det får inte finnas något utrymme för tolkning, eftersom detta skulle kunna leda till regionala ojämlikheter i de proaktiva stödåtgärderna.

Dessutom kan det regionalt, framförallt i små skolor, vara utmanande att hitta tiden, resurserna och kunnandet för att genomföra dessa proaktiva stödåtgärder. Vidare är det oklart hur man mäter resultatet av de proaktiva stödåtgärderna.

Onko oppilaskohtaisia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Det finns ett behov av tydligare definitioner kring vad som utgör elevspecifika stödåtgärder samt hur och av vem de genomförs. Det är av yttersta vikt att behovsbedömningen är nationellt konsekvent, och därav behövs mycket tydliga riktlinjer som inte lämnar något som helst utrymme för tolkning.

I behovsbedömningen behöver dessutom elevers egen uppfattning beaktas. Utifall att eleven själv anser sig vara i behov av regelbunden undervisning av en speciallärare, ska eleven ha rätt till detta. Svaga prestationer eller inlärningssvårigheter ska med andra ord inte vara det enda kriteriet för stöd.

Onko tuen asiakirjoja ja hallintopäätöstä koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Ett tydligt mål med förändringen är att förenkla systemet och minska den administrativa bördan. Samtidigt innebär övergången från trestegsstödet till ett tvåstegsstöd att allt fler elever kan antas landa inom ramarna för elevspecifika stödåtgärder, som kräver administrativa beslut. Här uppstår två riskscenarion. Det ena scenariot är att den administrativa bördan paradoxalt nog ökar avsevärt för lärare till följd av att tre stödformer förvandlas till två, och således lider undervisningen. Det andra scenariot är att initiativ till beslut om elevspecifika stödåtgärder tas mer sällan till följd av den administrativa börda som medföljer dessa. I detta fall riskeras elever att bli utan det stöd de behöver eftersom ribban för att starta processen är hög till följd av den administrativa bördan.

Det är således ytterst viktigt att utvärdera huruvida den administrativa bördan verkligen minskar i praktiken, och vilka konsekvenser som medföljer ifall detta inte är fallet.

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

-

Onko teillä parannusehdotuksia esitysluonnokseen?

Det behövs tydligare bestämmelser om när eleven ska övergå från proaktiva stödåtgärder till elevspecifika stödåtgärder. Utan klara definitioner läggs ett för stort ansvar för behovsbedömning på läraren, och därmed uppstår inkonsekvens skolor och regioner emellan.

Vidare innebär förslaget att icke-kommunala utbildningsanordnare kan välja att inte fatta beslut om elevspecifika stödåtgärder, vilket istället skulle göras av elevens hemkommun.

Det är problematiskt att förslaget förstärker skillnaderna mellan kommunala och icke-kommunala anordnare när det gäller lagstiftning och finansiering. Hittills har icke-kommunala skolor själva täckt kostnaderna för särskilt stöd. Detta riskerar att bli svårare och äventyrar därmed rätten till tillräckligt stöd för elever i privata skolor. Regeringsprogrammet föreslår att hemkommunersättningen för privata skolor ska höjas till 100 procent och att skyldigheterna ska harmoniseras, vilket bör ske samtidigt med stödreformen. Förslaget bör utvärderas för att säkerställa elevernas jämlikhet.

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[Sammanfattning av utlåtande VN_32974_2023.pdf](#)

von Kraemer Melina
Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf

Blomfelt Simon
Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf